

ZPRAVODAJ

www.bozpinfo.cz
http://osha.mpsv.cz

číslo 3/2004

Vydává
Národní informační,
vzdělávací
a osvětové středisko
bezpečnosti práce
při Výzkumném ústavu
bezpečnosti práce

Národní akční program – kvalitativní posun v otázkách BOZP

Skončila doba prázdnin a dovolených. Pro systém BOZP však letošní léto představovalo důležitý posun vpřed. V srpnu byl vládou ČR schválen Národní akční program, který vypracovalo a předložilo ke schválení MPSV ČR v souladu s „Novou strategií Společenství pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci“, vyhlášený EU na léta 2002 - 2006. Program je dokument, který pro systém BOZP představuje významný nástroj pro kvalitativní posun opatření a činností. V nejbližší budoucnosti se stane východiskem pro komplexní řešení záležitostí, týkajících se aspektů, které mají vliv na pracovní prostředí v daných pracovních systémech a při vytváření optimální pohody při práci. Národní akční program je zaměřen na pět klíčových priorit, které povedou k dosažení cílů a vytvoření odpovídajících nástrojů pro zdokonalení a důsledné řízení BOZP.

Zejména v právní oblasti by mělo být dosaženo sjednocení doposud rozptýlených právních norem. Současně dojde k vytvoření právních norem v podobě zákonů o úrazovém pojištění a o BOZP. Druhou, velice významnou oblastí je zavádění přirozené soustavy ekonomických motivačních nástrojů, kterými by se mělo dosáhnout nejen docenění významu BOZP, ale současně vysokého standardu pracovního prostředí. Program dále obsahuje řadu záměrů v mezinárodní spolupráci a definuje, jakým způsobem bude prosazováno a vynučováváno dodržování pravidel. K tomu by mělo přispět rozdělení a vymezení kompetencí státního odborného dozoru a působnosti jednotlivých ministerstev. Program řeší prevenci jako řadu opatření v propagaci, výchově a výzkumu. Tolik jen v letmém průřezu o struktuře dokumentu, na základě kterého budeme připravovat a řešit řadu otázek z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, se kterými se mnohdy marně zatím zápolí. Cíl programu je srozumitelný a jasný – zlepšit přístup zaměstnavatelů a zaměstnanců k problematice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Kostky jsou vrženy...!

Ing. Jaromír Elbel
předseda Českého úřadu
bezpečnosti práce

Kampaně BOZP organizované ČÚBP v roce 2004

Jedním z nových úkolů k prosazování preventivních opatření v rámci bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je pořádání kampaní. Při přípravě letošních kampaní s názvem „Pracujme bezpečně“ poskytli v rámci projektu EU Twining programu Phare pomoc dánští kolegové z Národního úřadu pro pracovní podmínky. Český úřad bezpečnosti práce v rámci tohoto projektu připravil v letošním roce celostátní informační a kontrolní kampaň zaměřenou na bezpečnou práci na staveništích a osvětovou kampaň v zemědělství.

Informační a kontrolní kampaně ve stavebnictví

Pod heslem „Pracujme bezpečně“ je kampaň zaměřena na snížení rizik při stavebních pracích, zvláště při pracích ve výškách a dále je zaměřena na informování stavebníků o jejich povinnostech vyplývajících ze směrnice Evropské unie.

Kampaň je rozdělena na dvě části - informační a kontrolní. Je určena zvláště malým a středním organizacím provádějícím stavební činnost a v jejím rámci práce ve výškách. Tyto subjekty budou informovány o svých povinnostech vyplývajících z platných předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Informace vyplývající ze směrnice Rady 92/57/EHS jsou určeny stavebníkům.

Krátkodobým cílem kampaně je zvýšit právní povědomí organizací a upozornění na nejčastější nedostatky a příčiny pracovních úrazů. Pomocí tohoto cíle je třeba zlepšit úroveň prováděných prací z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, schopnost identifikovat rizika a předcházet vzniku pracovních úrazů a nehodových událostí.

Vzhledem ke stále přetrvávající vysoké úrazovosti ve stavebnictví a zvláště při pracích ve výškách je kampaň zaměřena na tuto oblast stavební činnosti. Pády z výšky se na celkové smrtelné úrazovosti ve stavebnictví podílejí ze všech zdrojů nejvýznamněji; v dlouhodobém horizontu 43 procenty. Na tak vysoké úrazovosti se podílejí zvláště pády zaměstnanců z nezajištěných okrajů střech, pády vzniklé propadnutím neúnosnou střešní krytinou, nezajištěnými otvory, pády ze žebříků.

K celostátnímu zahájení kampaně byl uspořádán na Inspektorátu bezpečnosti práce pro hlavní město Prahu dne 13. července 2004 seminář. Semináře se zúčastnili zástupci MPSV ČR, dánského Národního úřadu pro pracovní podmínky, ČÚBP, dodavatelských stavebních organizací a odborových organizací. Součástí semináře byla i prezentace informačního materiálu.

Informační kampaň probíhá v červenci až září. V průběhu informační kampaně navštíví inspektoři státního odborného dozoru nad bezpečností práce vybrané subjekty, z celé republiky, zabývající se stavebními pracemi. V rámci své poradenské činnosti, za podpory připravených informa-

čních materiálů, budou informovat, jak bezpečně a v souladu s platnými právními předpisy provádět stavební práce.

Celostátní zahájení kontrolní kampaně bude 15. září 2004. Kontroly budou provedeny podle jednotného kontrolního seznamu u stavebních organizací, které byly seznámeny s bezpečnou prací na staveništi v rámci informační části.

Vyhodnocení celé kampaně provede Český úřad bezpečnosti práce v prosinci 2004.

Osvětová kampaň v zemědělství

Cílem kampaně je zvýšit právní povědomí, upozornit na nejčastější nedostatky, příčiny vzniku pracovních úrazů a poradenská činnost.

Praktické zajištění kampaně na podporu BOZP v zemědělství probíhá následovně.

Ve spolupráci s dánskými konzultanty byly připraveny informační brožury:

- Zemědělství a pracovní rizika
- Jedná se o vaši bezpečnost (brožura o pracovním prostředí a bezpečnosti práce v zemědělství – ukázka, jak se provádí prevence v EU)
- Pracovní prostředí na traktorech (kontrolní seznam určený k použití při pořizování nového nebo ojetého traktoru).

Brožury byly během června až srpna 2004 předány vyškoleným inspektorům tak, aby je mohli předávat cílové skupině.

Cílovou skupinou jsou zemědělské firmy s maximálně 20 zaměstnanci, do 1 tisíce ha obhospodařované plochy. Předpokládá se, že každý inspektorát bezpečnosti práce osloví nejméně 50 až 70 subjektů.

Oficiální vyhlášení a zahájení kampaně se uskutečnilo na odborném semináři k BOZP v zemědělství v rámci doprovodného programu výstavy „Země živitelka“ v Českých Budějovicích dne 27. srpna 2004 za účasti předsedy Českého úřadu bezpečnosti práce, zástupce Dánska a zástupců všech inspektorátů bezpečnosti práce. Po semináři následovala tisková konference k zahájení kampaně.

Opětovné návštěvy zemědělských firem se plánují v průběhu října a listopadu 2004. Při nich inspektoři státního odborného dozoru poskytnou doplňující informace a konzultace o BOZP k případným dotazům.

Kontrola výsledků kampaně (oslovené firmy by měly být dobře informovány o rizicích a vědět, jak jim předcházet) bude shrnuta v závěrečné zprávě, která bude ve spolupráci s dánskou stranou zpracována v závěru roku 2004.

Základní informace o obou kampaních, včetně informačních materiálů, je možno získat také na portálu www.bozpinfo.cz.

Ing. Marie Pečená, Ing. Marie Licková
Český úřad bezpečnosti práce

Poznatky z činnosti Institutu technické inspekce

Institut technické inspekce Praha, dále jen „ITI Praha“, zajišťoval, v souladu s posláním, státní odborný dozor nad bezpečností vyhrazených technických zařízení, dále jen „VTZ“. Mezi jeho aktivity patřilo zejména zpracovávání odborných a závazných stanovisek při projektování, konstrukci, výrobě, montáži, provozu, obsluze, opravách, údržbě a revizích VTZ. Ve stanovených případech prováděl prohlídky a řídil a vyhodnocoval zkoušky VTZ, prověřoval odbornou způsobilost organizací a podnikajících fyzických osob k výrobě, montáži, opravám, údržbě a revizím VTZ a vydával jim oprávnění, prověřoval odbornou způsobilost fyzických osob ke zkouškám, revizím, opravám, montážím nebo obsluze VTZ a vydával jim o tom osvědčení.

ITI Praha při své činnosti dodržoval kritéria stanovená pro činnost inspekční organizace podle ČSN EN 45004, vystupoval v evropském sdružení kontrolních a inspekčních organizací CEOC a spolupracoval s inspekčními organizacemi sousedních států. Jeho pracovníci působili jako lektori na odborných akcích pořádaných k problematice bezpečnosti VTZ a pracovali v technicko-normalizačních komisích pro tvorbu českých technických norem.

U tlakových zařízení došlo v roce 2003 ke zvýšení počtu vydaných stanovisek o 11 %. V oblasti tlakových zařízení nedošlo v legislativě k žádným zásadním změnám, které by měly vliv na rozsah činnosti a působnosti ITI Praha. Z tohoto důvodu se počet vydaných stanovisek výrazně nezměnil a jejich obsah byl, obdobně jako v roce 2002, zaměřen na schvalování provozu kotlů s občasnou obsluhou, posuzování dokumentace oprav tlakových zařízení a směrnic pro způsob provozu, revizí a zkoušek provozovaných zařízení. Nejčastěji zjišťovaným nedostatkem při této činnosti je nespektování, popřípadě opomenutí požadavků stanovených novými evropskými normami.

Počet provedených prohlídek a zkoušek ve stanovených případech u tlakových zařízení trvale klesá. ITI Praha vykonává tyto prohlídky a zkoušky pouze po montážích a opravách tlakových zařízení s nejvyššími pracovními parametry, kterých je omezené množství. Nejčastějším nedostatkem jsou neúplné nebo nesprávné doklady o použitém materiálu.

Počet vydaných oprávnění se ve srovnání s předchozím obdobím zvýšil přibližně o 10 %. Tento nárůst odpovídá počtu subjektů, který byl držitelem oprávnění, jejichž platnost podle zákona č. 124/2000 Sb. skončila a bylo jim vydáváno oprávnění nové. Počet nových žadatelů o vydání oprávnění odpovídá současným potřebám regulované sféry tlakových zařízení.

Osvědčení k provádění revizí a zkoušek bylo v roce 2003 vydáno o 92 % více než v předcházejícím roce. Tento nárůst je možno přičíst snaze organizací o efektivnější činnost technických pracovníků a o rozšiřování jejich kvalifikace, aby se zvýšila jejich využitelnost a bylo možné funkce v organizaci kumulovat.

Počet vydaných osvědčení k obsluze kotlů (topičů), z nichž převažují osvědčení k obsluze parních kotlů 4. třídy na plynná paliva, zaznamenal oproti roku 2003 mírný nárůst asi o 7 %. Hodnoty z několika posledních let ukazují, že v této oblasti se stav stabilizoval.

U zdvihacích zařízení byl zaznamenán prudký nárůst poptávky po posuzování technického stavu (navýšení o 179,6 %), u oprávnění nárůst o 75,6 %, u osvědčení došlo k poklesu o 24,3 %. Při posuzování technického stavu zdvihacích zařízení byla činnost zaměřena zejména na provádění inspekčních prohlídek výtahů s vyhodnocením bezpečnostní úrovně z hlediska bezpečnostních rizik daných požadavky ČSN 27 4007:2003. Posuzování technického stavu jeřábů bylo prováděno s ohledem na požadavky zvláštního posouzení stavu jeřábu dle ČSN ISO 12 482-1 na pobočce Ostrava. Dále byly prováděny prohlídky jeřábů po montáži dálkového ovládání.

Při prověřování odborné způsobilosti k vydání oprávnění se ve většině případů jednalo o prodloužení platnosti u oprávnění vydaných před 1. lednem 1993 v návaznosti na zák. č. 124/2000 Sb. a v menším měřítku o změnu údajů (adresa, odpovědný - odborný zástupce) a rozšíření činnosti. U osvědčení byl zaznamenán pokles takřka o 25 %. U většiny žadatelů se jednalo o rozšíření odborné způsobilosti. Noví žadatelé byli zejména v oblasti výtahů. Zvýšený počet žádostí o přezkoušení revizních techniků v důsledku omezení platnosti vydaných osvědčení nebyl dosud zaznamenán, je očekáván ke konci roku 2004 a zejména v první polovině roku 2005.

U elektrických zařízení počty prohlídek dokončených montáží ve smyslu § 6a čl. b) zákona č. 174/1968 Sb. ve znění pozdějších předpisů v roce 2003 poklesly proti předcházejícímu roku asi o 43 %. Posuzování elektrických zařízení ve smyslu čl. a) zmínovaného zákona se v oblasti elektrických zařízení v roce 2003 opět neprovádělo z důvodu nevydaných legislativních pravidel. Projektové dokumentace byly posuzovány minimálně. Příčinu tohoto stavu lze spatřovat ve stále se zvyšující nepřehlednosti legislativy v oblasti vyhrazených elektrických zařízení, což zájem podnikatelů o spolupráci s orgány a organizacemi státního odborného dozoru výrazně oslabuje.

Požadavky na **prověřování odborné způsobilosti** podnikatelských subjektů k dodavatelským činnostem a vydávání oprávnění k montáži, opravám, revizím a zkouškám na vyhrazených elektrických zařízeních, loni naopak vzrostly o 91 %. Důvodem bylo především ukončení platnosti všech oprávnění vydaných do konce roku 1992 k termínu 30. června 2003. V letošním roce se prověřování omezí pouze na změny v oprávněních a na vydávání oprávnění pro nově vznikající firmy, čímž nejspíš dojde k výraznému poklesu poptávky.

Počet vydaných osvědčení revizních techniků elektrických zařízení proti roku 2002 vzrostl o více než 44 %. Bylo totiž zahájeno přezkušování vydaných osvědčení v pětiletých cyklech, jak je určeno zákonem č. 124/2000 Sb. Citovaný zákon určuje termín pro ukončení platnosti osvědčení na 30. červen 2005, lze tedy předpokládat, že v roce 2004 a 2005 bude poptávka po osvědčeních revizních techniků elektrických zařízení narůstat.

U plynových zařízení se vydalo nejvíce stanovisek k projektovým dokumentacím plnění technických plynů (plnění lahví vzduchem). Stále se opakujícími závadami byly především odvolávky na předpisy, které ve skutečnosti již

pozbyly platnosti. U zkoušek zařízení došlo k jejich poklesu mezitím o 18 %, s převahou zkoušek vysokotlakých plynovodů a regulačních stanic. Nejčastějšími závadami při zkouškách byly netěsnosti rozebíratelných spojů a špatně nastavené hodnoty na zabezpečovacích prvcích zařízení. Tyto závady se odstraňovaly na místě.

Počet vydaných oprávnění vzrostl oproti roku 2002 o 24 %, neboť ke dni 30.6.2003 skončila platnost oprávnění vydaných do konce roku 1992. Těmto žadatelům zároveň chybělo osvědčení odborné způsobilosti k provádění montáží a oprav plynových zařízení od ITI Praha. Také proto byl v roce 2003 patrný velký nárůst vydaných osvědčení pro montážní pracovníky plynových zařízení, a to o 97 %. Oproti roku 2002 mírně vzrostl počet vydaných osvědčení revizních techniků, přitom počet osvědčení montážních pracovníků plynových zařízení je více jak 10 x větší než počet **osvědčení revizních techniků** plynových zařízení.

V oblasti jaderné energetiky se při výkonu dozoru vychází z požadavků daných vyhláškou ČÚBP č. 76/1989 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška) a dále z požadavků oprávněných organizací a jaderných elektráren Dukovany a Temelín. Jedná se o periodické činnosti.

V Jaderné elektrárně Dukovany se jednalo tradičně o posuzování a schvalování dokumentací oprav vyhrazených technických zařízení nebo jejich částí v jaderné energetice (dále jen zařízení) včetně vypracování stanovisek - inspekčních zpráv, schvalování změn v dokumentaci, schvalování „Technických řešení vad“. V rámci inspekční činnosti se jednalo o provádění stavebních zkoušek včetně potvrzování průvodní technické dokumentace jak na odstaveném zařízení, tak i u dodavatelů zařízení.

Inspekční činnost v Jaderné elektrárně Temelín byla zaměřena na provoz I. bloku a na zkoušky související se zkušebním provozem II. bloku. Jednalo se především o stavební zkoušky inspekční, zkoušky těsnosti a tlakové zkoušky, posuzování dokumentace zařízení včetně vypracování stanovisek - inspekčních zpráv pro výrobní a montážní organizace, schvalování změn v dokumentaci a prověřování odborné způsobilosti pracovníků provádějících tyto zkoušky na elektrárně.

Inspekční činnost prováděná u oprávněných výrobních organizací - dodavatelů zařízení a jejich částí pro jaderné elektrárny se týkala vydávání stanovisek k dokumentaci před zahájením činnosti, k dovozu základních a přidávaných materiálů, těsnících materiálů, náhradních dílů a zařízení nebo částí zařízení apod.

Řízení a vyhodnocování zkoušek bylo prováděno na základě oznamovací povinnosti oprávněných výrobců. Při nezávislé inspekční činnosti v průběhu výroby a montáže vyhrazených technických zařízení v jaderné energetice, provádění stavebních, funkčních, zkoušky těsnosti a prvních tlakových zkoušek zařízení nebo jejich částí u výrobce, byly zjišťovány nedostatky týkající se neschválených technických podmínek nebo technologických či montážních postupů a odborné způsobilosti pracovníků, potvrzujícími mezioperační kontroly.

Zdroj: Institut technické inspekce
(redakčně upravil - mf -)

Účinné řešení, ale určitě ne všelék

Organizace kampaní a programů na podporu BOZP v posledních několika letech postupně zaujala, zejména v oblasti prevence, poměrně významné místo. Jsou však nejrůznější programy a informační kampaně právě tím nástrojem, který bezpečnost a ochrana zdraví dlouhodobě zajistí, nebo je to tzv. z nouze čtnost, vznikající v důsledku prudkého nárůstu pracovních úrazů v klíčových odvětvích a zvyšujícího se zájmu investorů, kteří oblast BOZP považují za samozřejmý standard? Či je skutečností, že se tímto způsobem kompenzuje absence dlouhodobě působících nástrojů, které by měly fungovat a zatím ještě nefungují? Domnívám se, že pravda se ukrývá někde uprostřed.

Hlavním důvodem, proč řešit otázky BOZP tímto způsobem, se stala potřeba důrazněji řešit prevenci mimořádných událostí spojených se vznikem pracovních úrazů. Po přijetí ČR mezi členské země Evropské unie je nabíledni, že opatření získávají mezinárodní rozměr a s každou iniciativou či opatřením směřujícím k vstřícnosti a zdokonalování celkové pracovní pohody na pracovištích nastavujeme standardy, obvyklé pro mezinárodní společnosti. Kromě toho lze konstatovat, že jakékoliv otálení by vedlo zbytečně k ekonomickým ztrátám, protože potenciální investoři by se obrátili jinam.

Ukazuje se, že správně definovaná filozofie a koncept kampaní a programů ve spojení se správně časově nastaveným a dobře strukturovaným komunikačním mixem představuje v současné době jeden z neúčinnějších operativních nástrojů, který státní a správní orgány při zajišťování neformálního působení v prevenci a zdokonalování BOZP mají k dispozici. Velkým přínosem k úspěšnosti a neodmyslitelným organizačním předpokladem zmíněných aktivit je využití potenciálu územně příslušných inspektorátů bezpečnosti práce, které se na realizaci opatření v jednotlivých oblastech a odvětvích neodmyslitelně podílejí, a vstřícnost územních orgánů veřejné správy, odborových svazů a oblastních profesních komor. Teprve tím je dosaženo potřebného efektu programů a kampaní. Informace určené jednotlivým cílovým skupinám jsou adresnější a zásah zájmové cílové skupiny kvalitnější.

Přestože je tato oblast předmětem dlouhodobého výzkumu a z jedné nebo několika kampaní nelze vysledovat, do jaké míry bylo dosaženo

i dlouhodobějších cílů. Řada podniků a zúčastněných subjektů pochopila smysl těchto opatření a k iniciativě kampaní se hlásí.

Velké podniky, které se pravidelně těchto programů v oblasti BOZP účastní a s jejich pomocí získávají ocenění za systémy řízení bezpečnosti práce a zdokonalování pracovní pohody svých zaměstnanců, považují programy a kampaně BOZP za nedílnou součást managementu a příležitost k posilování dobrého jména firmy. O jejich zkušenosti, iniciativu, popřípadě spolupráci se opírá řada opatření směřovaná k malým a středním podnikům.

Výsledky v komunikaci se sociálními partnery ukazují, že programy a kampaně k BOZP vyvolané iniciativou státní správy mají vliv i na vstřícnější postoje odborových i profesních svazů. I v této oblasti však zůstávají nevyužité možnosti, zejména hlubší spolupráce s profesními svazy – s oblastními hospodářskými komorami, svazem podnikatelů a asociací malých a středních podniků a živnostníků.

Přes veškeré snahy zůstává bohužel skutečností, že se opatření programů a kampaní BOZP míjejí účinkem a nesetkávají se s očekávanou odezvou u největší a nejsledovanější skupiny – u skupiny malých a středních podniků. Není určitě argumentem, že tyto kampaně pro jejich majitele představují zátěž, neboť veškerou podporu, informační a instruktážní tiskoviny včetně metodické pomoci a poradenství mají zajištěnou odborníky územně příslušných inspektorátů bezpečnosti práce. Přesto všechno jejich podíl a ochota se v programech angažovat je vzácná a hledají se mechanismy, jak tuto cílovou skupinu co nejlépe oslovit.

Programy a kampaně BOZP jsou, i přes řadu bolavých okamžiků, jako takové zcela určitě přínosem v účinném řešení aktuální situace v oblasti BOZP. Výsledky jsou standardním způsobem měřitelné a skýtají přiměřeně objektivní obraz o efektivnosti sdělení. Je však nutné vycházet ze skutečnosti, že východiskem každého projektu je akceptovat dlouhodobou filozofii formování povědomí v cílových skupinách.

Zatímco programy představují standardní přístup, v případě tematických kampaní, které se v řadě specializovaných odvětví obsahově protínají, musejí být tyto kampaně více provázány a koordinovány. Jinak hrozí nebezpečí, že v cílových skupinách vytvoří spíše informační šumy a zmatek, protože skupinám splynou. Cílové

skupiny pak zpravidla reagují tím, že o kampaně všeobecně ztrácejí zájem nebo dokonce kampaně jako takové programově zcela odmítají.

Zmíněný stav komplikuje práci projektovým týmům především v těch nejcitlivějších otázkách, kterými jsou hledání partnerů, spolupráce s médiem, monitorování mediálního obrazu a zhodnocení účinnosti opatření. Úskalím programů a kampaní BOZP je rovněž skutečnost, že jejich přemíra nebo periodické opakování vede postupně k obsahovému vyčerpání tématu a programy, i kampaně se stávají formální záležitostí.

Všeobecně lze konstatovat, že přípravou a realizací programů a kampaní BOZP lze po určitou dobu vykrýt „černé díry“ v oblastech tam, kde již řadu let různé systémy pokulhávají, například všeobecně ve školství, v profesním rozvoji nebo v celoživotním vzdělávání obyvatelstva apod. Programy a kampaně BOZP však zůstanou efektivním nástrojem managementu pouze tehdy, budou-li využívány racionálně a nebudou-li považovány za univerzální dlouhodobé řešení způsobu formování povědomí občanů a jejich výchovy v oblasti BOZP.

Ing. Miroslav Franta

Výzkumný ústav bezpečnosti práce

Aktuální nabídka publikací VÚBP

EVROPSKÝ TÝDEN BOZP

Bezpečnost práce ve stavebnictví

Publikace se zabývá bezpečností práce ve stavebnictví, především různými druhy zajištění při práci ve výškách a problematikou zemních prací. Obsahuje názorné fotografie (lešení, výkopy) a je doplněna přehledem předpisů, které se k bezpečnosti práce ve stavebnictví vztahují.

65 Kč (pro členy Klubu BOZP 10% sleva).

BEZPEČNÝ PODNIK

Hodnocení psychické, fyzické a senzoricke pracovní zátěže

Metodická pomůcka z oblasti pracovních systémů, určená především zaměstnancům k vytváření pracovních míst, pracovních a práce s minimem rizik vzniku nežádoucích zdravotních důsledků. Kritéria hodnocení zátěže jsou vždy doprovázena citací relevantních právních nebo hygienických předpisů, u některých typů zátěží jsou uvedeny analogické limity zahraničních předpisů a doporučení.

125 Kč (pro členy Klubu BOZP 10% sleva).

Kompletní nabídku sortimentu VÚBP najdete na internetové stránce www.bozpinfo.cz v rubrice Čítárna → Publikace VÚBP. Sortiment je rozdělen do těchto edičních řad:

- EVROPSKÝ TÝDEN BOZP
- BEZPEČNÝ PODNIK
- SPRÁVNÁ PRAXE
- DALŠÍ PUBLIKACE.

VÚBP NIVOS,
Jeruzalémská 9, 116 52 Praha 1,
tel.: 221 015 891
fax: 224 210 494,
hejtikova@vubp-praha.cz
www.vubp.cz

Přehled aktuálních kampaní zahájených v roce 2004

Název nebo označení kampaně	Obsahové zaměření kampaně	Garant kampaně	Termín konání (zahájení – ukončení)	Poznámka
Pracujeme bezpečně	Snižování rizik při stavebních pracích se zaměřením na pády z výšky	ČÚBP	VII – XI / 2004	V programu PHARE ve spolupráci s Dánskem
Celostátní informační kampaň na podporu bezpečnosti práce v zemědělství	Snižování úrazů způsobených zvířaty a nesprávnou prací se stroji	ČÚBP	VIII – XI / 2004	V programu PHARE ve spolupráci s Dánskem
Bezpečná vnitrozávodová doprava	Snižování počtu vážných a smrtelných úrazů ve vnitrozávodové dopravě	ČÚBP	2. pol. 2004 - 2005	

Poznámka: V přehledu nejsou zahrnuty kampaně, které dobíhají, nebo každoroční periodické kampaně typu Evropský týden BOZP apod. Další informace o opatřeních v oblasti osvěty a propagace lze získat na webové stránce bozpinfo.cz.

Poslední vývoj pracovní úrazovosti v ČR

Podle údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ) došlo v roce 2003 k poklesu nově vykázaných případů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy proti roku 2002 o 8,6 %. Jedná se o nejvýraznější meziroční změnu vykazovaných ukazatelů pracovní neschopnosti pro pracovní úraz za posledních 5 let.

Ze statistického šetření pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz vyplývá, že počet pracovních úrazů, s trváním pracovní neschopnosti nejméně jeden den, poklesl z 90 867 případů v roce 2002 na 83 019 případů v roce 2003. Při prakticky stejném počtu nemocensky pojištěných osob to znamenalo meziroční pokles četnosti těchto pracovních úrazů z 2,03 případů na 100 pojištěných osob na hodnotu 1,87, tj. pokles o 7,9 %. To se projevilo poklesem průměrného denního stavu práce neschopných.

Na druhé straně byl na základě stejného statistického šetření vykázan **výrazný nárůst počtu pracovních úrazů, které si nevyžádaly pracovní neschopnost**. Počet těchto případů vzrostl z 28 451 případů v roce 2002 na 37 486 případů v roce 2003, což představuje nárůst o 31,8 %. Z údajů uvedených v tabulkách vyplývá, že celkový počet pracovních úrazů s pracovní neschopností a bez pracovní neschopnosti činí nyní okolo 120 tisíc případů ročně a tento počet v posledních letech mírně roste.

Současně poklesl i celkový počet dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, avšak nikoli tak výrazně jako poklesl počet

úrazů. To se sice projevilo poklesem průměrného procenta pracovní neschopnosti o 4,5 % na hodnotu 0,222 %, ve svém výsledku **uvedené trendy znamenaly urychlení růstu průměrné délky trvání pracovní neschopnosti na hodnotu 43,36 dne na jeden případ**.

Uvedený trend potvrzují i poslední údaje České správy sociálního zabezpečení, která eviduje ukončené případy pracovní neschopnosti. Potvrzují ho i výsledky statistických šetření z chirurgických ambulancí prováděných a publikovaných Ministerstvem zdravotnictví ČR.

Situaci je možno charakterizovat jako mírný nárůst počtu úrazů jak v oblasti pracovních úrazů, tak v oblasti mimopracovních úrazů, který je však provázen současným poklesem počtu případů s nastoupenou pracovní neschopností a současným vzrůstem průměrné doby trvání pracovní neschopnosti na jeden případ.

Bohužel nelze pokles některých ukazatelů pracovní úrazovosti interpretovat jako snížení rizika pracovních úrazů. Pokud by tomu tak bylo, projevil by se tento vývoj v ukazatelích pracovní neschopnosti, v údajích z jednotlivých oblastí ekonomické činnosti, v údajích o odškodňovaných pracovních úrazech a dalších datech ze sociálního zabezpečení nebo lékařské péče. Tak tomu však není.

V současnosti se projevuje zřejmý trend nevyužívat u lehkých pracovních úrazů možnou pracovní neschopnost. Po lékařském ošetření zahájí zraněný opět práci a doléču-

je zranění během normální pracovní činnosti. V nezbytných případech se lehčí případy pracovních úrazů řeší nástupem na dovolenou, náhradním volnem nebo jinými formami nahrazujícími pracovní neschopnost.

Lze obtížně odhadnout, zda je poslední vývoj v pracovní úrazovosti výsledkem vývoje od nepřírozeného stavu k normálnímu stavu nebo je tomu naopak, které příčiny působí pozitivně nebo negativně a které z nich převažují. Nicméně je poslední vývoj pravděpodobně výsledkem jejich komplexu, počínaje ekonomickými důvody (nízké nemocenské dávky v prvních třech dnech pracovní neschopnosti), přes obavu zraněného o ztrátu zaměstnání a konče neevidováním méně závažných pracovních úrazů ze strany zaměstnavatele i zaměstnance.

Ze statistických šetření vyplývá, že celkový počet pracovních úrazů v České republice mírně roste a že dílčí pokles pracovních úrazů s nastoupenou pracovní neschopností je ovlivněn faktory, které leží mimo oblast výskytu pracovních rizik. Transformace národního hospodářství a restrukturalizace jednotlivých odvětví ekonomiky směrem k nižšímu podílu rizikových činností se na vývoji pracovní úrazovosti ve srovnání s obdobím po roce 1989 podílí již nevýznamně. **Bezpečnost práce v České republice z pohledu dat o pracovní úrazovosti stojí před potřebou nových impulsů,** které by směřovaly ke zvyšování její úrovně.

Ing. Vladimír Janoušek, CSc.
Výzkumný ústav bezpečnosti práce

Tab. 1 Vývoj ukazatelů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy v ČR

ukazatel	1999	2000	2001	2002	2003
pojištěnci	4 578 688	4 517 546	4 483 455	4 466 699	4 435 434
počet pracovních úrazů s PN	95 971	92 906	93 280	90 867	83 019
dny pracovní neschopnosti	3 781 345	3 780 854	3 787 692	3 788 076	3 599 340
četnost PÚ (PÚ na 100 poj.)	2,10	2,06	2,08	2,03	1,87
průměrné procento PN	0,226	0,229	0,231	0,232	0,222
průměrná délka trvání PN ve dnech	39,40	40,70	40,61	41,69	43,36
prům. denní stav práce neschopných	10 360	10 330	10 377	10 378	9 861
počet smrtelných PÚ	200	223	231	206	199

Zdroj: ČSÚ

PÚ = pracovní úraz

PN = pracovní neschopnost

Tab. 2 Počet pracovních úrazů za roky 2001 až 2003 v ČR

počet pracovních úrazů	2001	2002	2003
s trváním pracovní neschopnosti nad 3 dny	90 299	88 523	80 898
s trváním pracovní neschopnosti 1 až 3 dny	2 981	2 344	2 121
bez pracovní neschopnosti	25 427	28 451	37 486
počet pracovních úrazů celkem	118 707	119 318	120 505

Zdroj: ČSÚ

bozpinfo

Téma týdne na BOZPinfo.cz

Webové stránky oborového portálu BOZPinfo.cz nabízí každý týden zajímavé materiály v rubrice Téma týdne + Tematická příloha.

Navštivte nás a zapojte se do diskuze.

<http://www.bozpinfo.cz>